

บทที่ 3

ลักษณะโดยทั่วไปของพิณเป็ยะ

3.1 ความเป็นมาของพิณเป็ยะ

ประวัติที่มาของพิณเป็ยะ พบว่ามีอยู่สองกระแสหลักแต่มีต้นกำเนิดที่มาจากแหล่งเดียวกันคือประเทศอินเดีย แนวคิดแรกพิณเป็ยะน่าจะมาจากประเทศอินเดียเข้าสู่พุกามในประเทศพม่าและเข้ามาสู่ล้านนาและอีกแนวคิดหนึ่งก็คือ พิณเป็ยะน่าจะรับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดียเข้าสู่อินโดนีเซีย ประเทศกัมพูชา และเข้าสู่ภาคกลางของไทยซึ่งนำเข้ามาโดยพราหมณ์ และได้รับการพัฒนาจนเป็นพิณเป็ยะในที่สุด จากสองกระแสแนวคิดที่กล่าวมานั้นต่างฝ่ายก็ต่างให้เหตุผลของตนดังต่อไปนี้

พิณเป็ยะน่าจะมาจากอินเดียโดยเข้ามาทางพุกาม พม่า และเข้ามาสู่ล้านนาเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นเพื่อประเทืองอารมณ์เท่านั้น จึงไม่น่าจะรับอิทธิพลจากเครื่องดนตรีทางพราหมณ์คือพิณน้ำเต้า และหัวของพิณน้ำเต้ามิได้ทำเป็นรูปแบบหรือวัสดุเหมือนกันกับพิณเป็ยะ และจากสภาพภูมิประเทศ ล้านนานั้นอุดมไปด้วยพืชพันธุ์ต่างๆมากมายรวมทั้งน้ำเต้าด้วย ซึ่งหากได้รับรูปแบบมาจากพิณน้ำเต้าทำไมต้องเปลี่ยนเป็นกะลามะพร้าวและที่สำคัญ ลักษณะธรรมเนียมของศาสนาของชาวพราหมณ์ - ฮินดูไม่เคยเข้ามามีบทบาทในล้านนาในยุคนี้ ความเชื่อของชาวล้านนานั้น เริ่มต้นศาสนาพุทธเป็นใหญ่ก่อนต่อมาจึงเป็นส่วนพราหมณ์เพิ่งจะเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลภายหลังสุด (ธีรยุทธ ขวงศรี 2540)

พิณเป็ยะ เป็นพิณโบราณที่พัฒนามาจากพิณธนูซึ่งเครื่องดนตรีชนิดนี้พวกสุเมเรียนในเมโสโปเตเมียและชาวอียิปโบราณรู้จักใช้มาเป็นเวลานานแล้วมีหลักฐานกล่าวถึงการใช้พิณธนูนี้ว่าชนชาติโบราณเหล่านี้รู้จักใช้มากกว่า 2,500 ปีก่อนคริสตกาล การใช้งานในช่วงแรกจะใช้ในพิธีกรรมความเชื่อของศาสนาหรือการติดต่อกับเทพเจ้าที่นับถือ โดยเชื่อกันว่าเสียงของพิณนี้จะดังถึงกรรมของพระเจ้า ประเทศไทยมีหลักฐานกล่าวถึงพิณชนิดนี้อยู่ 2 ลักษณะคือ ปะติมากรรมและจารึก โดยมีรูปปูนปั้นที่แสดงถึงพิณชนิดนี้อยู่ที่ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรีเป็นปะติมากรรมปูนปั้นรูปผู้หญิง 5 คนอยู่ที่ฐานเจดีย์โดย 1 ใน 5 นั้นถือพิณน้ำเต้าอยู่ด้วย ซึ่งปะติมากรรม ดังกล่าวอยู่ในสมัยทวารวดี มีอายุประมาณ พ.ศ. 1000 -1200 ซึ่งเป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดและมีเพียงชิ้นเดียวส่วนหลักฐานจารึกที่กล่าวคือ

จากพงศาวดารล้านช้างประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 ได้กล่าวว่า “พญาแสนหลวงได้สร
คันธเทพวดาลงมาสอน กี่ว่าให้เฮด ฆ้อง กรับ เจแวง ปี่พาทย์ พิณเป็ยะ เพลงกลอน”

จากจารึกวัดพระยืนจังหวัด ลำพูน พ. ศ. 1913 กล่าวว่า “ปีระกาเดือนเจียง วันศุกร์ วัน
ท่านเป็นเจ้าจักเถิง วันนั้นตน ท่านพญาธรรมิกราช บริหาร ด้วยฝูงโยธา มหาพลลูก เจ้าลูกขุน มนตรี
ทั้งหลาย ยายกันถือ กระทบข้าวตอกดอกไม้ ไคเทียน ปี่พาทย์ คังพิณ ฆ้อง กอง ปี่ สรไน พิศ
เนญชัย ทเนียด กาหล แตร สังข์ กังสาดล

“คังพิณ” ในที่นี้ไม่แน่ใจว่าเป็นพิณประเภทเดียวกับกระจับปี่หรือจะเป็นเช่นพิณเป็ยะ
เพราะมิได้กล่าวไว้ชัดเจนแต่อย่างน้อยก็เป็นหลักฐานแสดงถึงการใช้เครื่องดนตรีประเภทคิดได้ขึ้น
หนึ่ง ส่วนหลักฐานของประเทศเพื่อนบ้านที่มีอายุใกล้เคียงกันเช่น ภาพประติมากรรมผนังระเบียง
นครวัดประเทศเขมรเป็นรูปนักดนตรีชายคิดพิณน้ำเต้าอยู่ท่ามกลางกลุ่มนักดนตรีที่เล่นเครื่องดนตรี
อีกหลายชนิด และที่ประเทศอินโดนีเซียที่ผนังระเบียงของบุโรพุทโธ ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญ
มากแห่งหนึ่งของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานก็พบภาพคนตีพิณน้ำเต้าบนภาพจำหลักนี้เช่นกัน จาก
หลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้นทำให้เกิดข้อสันนิษฐานได้ว่าพิณชนิดนี้น่าจะมาจากศาสนาพุทธ
หรือ พราหมณ์ ที่เผยแพร่เข้ามาในทวีปเอเชีย สำหรับในประเทศไทยนั้นจุดเริ่มต้นของพิณชนิดนี้
น่าจะอยู่บริเวณภาคกลางแล้วจึงเผยแพร่กระจายขึ้นไปภาคเหนือ พร้อมกับการอพยพไปสร้างเมือง
ใหม่ที่หริภุญชัย หรือ จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน

หลักฐานจากตำนานพื้นเมืองอีกอย่างหนึ่งคือ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่
700 ปี ผู้ที่ 8 ได้กล่าวถึงความถึงเมืองเชียงใหม่ตอนที่พระยาภาวโละและพี่น้องเข้าบูรณะเมืองหลักจาก
ที่กู่อิสรภาพจากพม่าที่ปกครองล้านนามากกว่า 200 ปี ความตอนหนึ่งว่า “ ตั้งแต่สกราชได้ 1138
ตัว ปลีรวายสัน พระเจ้าเป็น 3 พระองค์พี่น้องเข้ามาตั้งแล้วจึงจักแปลบ้านเมืองมาเล่าแล พระเป็นเจ้า
ตั้ง 3 พระองค์พร้อมกันก่อนสร้างแปลงทาดท้าว ปราการ กำแพง เมกเวียงตั้ง 4 ด้านแจ่งเวียงตั้ง 4
ประตูตั้ง 5 แล้วปฏิสังขระณะ เลิกยอยอสังแปลงวัดวาศาสนา ริมรอมนิมันตนายังพระพุทธรูปเจ้า
นอกเวียง วัดหรั่ง วัดร้าง วัดตอกออกขอกได้หนเหนือตั้งมวด ตทาในกาละนั้น โส นคร เมืองรัตนดิ
งสา พระนครเชียงใหม่นประกอบไปด้วยปราการกำแพง หอหรั่ง หอเลือ ป้อม หัวหมู ประตูเวียงอ
แจคือกว้างเลือ ก็บวระพำเพงเติมไปด้วยน้ำ ดาสสะเติมไปด้วยดอกป่าน จังกอร ดอกบัวขาว บัวแดง
ต่าง ๆ มีวัดวาสาสนากันกุงรุ่งเรืองสุดคิมนกระเสม เติมไปด้วยไปด้วยเท้าพระญาแสนอามาจ้ข้า
เจ้าไพร่ไท ผู้คนชนบทบ่นน้อยบ้านใหญ่ทั้งหลายมากนัถ ประกอบไปด้วยเข้าเหล่าขึ้นปลาอาหาร
พล้าว ตาล หมากพลู ส้มสุก ลูกหวาน เข้าหนาปลาถูก สนุกสุขสานต์ กินทานเหล่นมโหรสพ พอย
ลาม ซ้อย ซอ สืบทกัน โลง ดิด สี ดี เป่า ขับฟ้อนต่าง ๆ เสียง ภิกาด ค้อง กลอง ขลุ่ย แน แตรहरิน

แคน ค้อย ดิ่ง ชะลื่อสี่ซอ เพ็ยะ พิน บันเตาะว้ หอยสังข์ เปนอันสนั่นนันเนื่องอุกชะหลุกชู้ค้ำเข้า บ่ หม่นเส้าในศาสนา ” (ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. 2537)

พินเป็ยะ เป็นเครื่องดนตรีโบราณของชาวล้านนาซึ่งไม่ทราบประวัติที่มาอย่างแน่ชัด จากรากศัพท์ของคำว่าพินเป็ยะ เป็นคำสองคำที่นำมาผสมกันในช่วงหลัง จึงเป็นเหตุให้เกิดการ สับสนในเรื่องของที่มาและการค้นคว้าเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้จำแนก คำว่าพิน เป็ยะเป็นสองพยางค์คือคำว่า พิน และ เป็ยะ ดัง

1. พิน หรือ ปิน ในสำเนียงล้านนา หมายถึงเครื่องดนตรีประเภทตีชนิดหนึ่งมี รูปร่างลักษณะต่างกันไปแล้วแต่ชนิดตามแต่ละท้องถิ่น เท่าที่พบในเมืองไทยนั้นมีอยู่หลาย ชนิด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1.1 ประเภทคันทวนกลม กลองเสียงอยู่ด้านบนได้แก่ พินเป็ยะ พินน้ำเต้า เป็นต้น เป็นพินโบราณในช่วงแรกๆ ที่มนุษย์รู้จักการประดิษฐ์เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายขึ้น พินน้ำเต้า เป็นพินสายเดี่ยว กลองเสียงทำมาจากน้ำเต้าแห้ง ให้น้ำเสียงที่นุ่มนวลลึกซึ้งเป็นพิเศษ ส่วนพินเป็ยะ นั้นมี 2-7 สาย กลองเสียงทำมาจากกะลามะพร้าวให้เสียงดังกังวานสดใสมาก เวลาเล่นต้องครอบ กลองเสียงไว้ด้านบนหน้าอกของผู้เล่น ถือคันทวนเฉียงกับลำตัว หันส่วนที่เป็นหัวพินลงกับพื้นถือ คันทวนด้วยมือซ้ายและตีด้วยมือขวา เสียงจะดังจากสายที่ตันทะเทือน ส่งคลื่นเสียงผ่านส่วนรับสาย ที่ทำด้วยสำริดผ่านคันทวนที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็งผ่านหมอนและกลองเสียง สะท้อนแผ่นหน้าอกของ ผู้เล่น แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ได้ยิน

1.2 ประเภทคันทวนแบน กลองเสียงอยู่ด้านล่าง ได้แก่ กระจับปี่ ซึ่ง พินอีสาน เป็นต้น มีลักษณะคล้ายกีตาร์และลูท ของประเทศทางตะวันตกเป็นเครื่องดนตรีที่พัฒนามาจาก เครื่องดนตรีประเภทที่ 1 ในอดีตนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายเกือบทุกภาคของประเทศไทย ส่วน ใหญ่จะมี 4 สาย และเป็นสายคู่วิธีเล่นก็เช่นเดียวกับกีตาร์ คือ วางกลองเสียงไว้บนตักของผู้เล่นใช้ มือซ้ายกดสายและถือคันทวนเฉียงกับตัวผู้เล่นหรือขนานกับพื้นตีด้วยมือขวา เสียงจะดังจากการ ตันทะเทือนของสายที่พาดผ่านกลองเสียงและสะท้อนออกมาจากกลองเสียงโดยตรง

1.3 กลองเสียงขนาดใหญ่ไม่มีคันทวน ได้แก่ จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีที่มีการพัฒนา มาจากเครื่องดนตรีประเภทที่ 2 โดยทำให้มีขนาดใหญ่ขึ้น คันทวนถูกขยายเป็นกลองเสียงขนาดใหญ่ต่อกับกลองเสียงขนาดใหญ่ซึ่งเป็นกลองเสียงเดิมที่อยู่ด้านล่าง ทำให้ไม่สามารถถือเล่นได้เล่น ได้เช่นเดิม จึงต้องวางเล่นกับพื้นและใส่ขาตั้งขนาดเล็กไว้ด้านล่าง แต่ยังคงกดสายด้วยมือซ้ายและ ตีด้วยมือขวาเช่นเดิม มีสาย 3 สาย ลักษณะการเกิดเสียงเช่นเดียวกับของเดิมแต่เนื่องจากกลองเสียง ขนาดใหญ่ขึ้นมาก จึงทำให้มีเสียงดังกังวานและหนักแน่นกว่า

1.4 ประเภทสายลอยเฉลี่ยกับคันทวน กล่องเสียงอยู่ด้านล่างได้แก่ เตหน้า มีลักษณะเหมือน ซาวกาว ของพม่าและซาร์ป ของตะวันตก แต่มีถือในการทำไม่ละเอียดประณีตเท่าไหร่นัก จัดอยู่ในกลุ่มของพิณโบราณที่เกิดมาพร้อม ๆ กับพิณประเภทที่ 1 และมีได้พัฒนาให้ต่างจากแบบโบราณมากนักมีสาย 6-12 สาย วิธีเล่นจะวางกล่องเสียงไว้บนตักผู้เล่นใช้มือซ้ายดีดสาย แลบบน มือขวาดีดสายแลบล่าง คนเล่นมักร้องเพลงประกอบไปด้วย ลักษณะการเกิดเสียงเหมือนพิณประเภทที่ 2 แต่ต่างกันที่พิณประเภทที่ 2 จะใช้สายกดลงบนหน้าของกล่องเสียงให้เกิดการสั่นสะเทือน แต่พิณประเภทนี้จะใช้สายดีดหน้าของกล่องเสียงขึ้นให้เกิดการสั่นสะเทือน พิณชนิดนี้พบเฉพาะกลุ่มปะกาเกอญอเท่านั้น

2. เป็ยะ ตามความหมายคือเป็นพิณโบราณ ซึ่งคงยังคงทอดกันมาในแผ่นดินล้านนาที่พัฒนามาจากพิณธนู มีตั้งแต่ 2-7 สาย กล่องเสียงทำด้วยกะลามะพร้าว ด้ามทำด้วยไม้เนื้อแข็งเหลาเป็นทรงกระบอก ปลายด้านหนึ่งเรียวแหลม สวมไว้กับหัวเป็ยะ ซึ่งทำด้วยสำริด สำหรับผูกสายซึ่งนิยมทำเป็นรูปนกหัสติลิงค์ เป็ยะเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมเล่นกันแต่ราชสำนักฝ่ายเหนือ ในสมัยโบราณต่อมาได้เผยแพร่ออกมาสู่กลุ่มชาวบ้านที่พอมีฐานะและมีฝีมือทางดนตรี เพราะหัวเป็ยะซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญนั้นหายากและมีราคาแพง ประกอบเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยาก มีเสียงที่ไพเราะมาก ดังนั้นใครที่เล่นเป็ยะได้ ก็จะเป็นที่ยกย่องชื่นชมเป็นพิเศษ ทำให้หนุ่มวัยรุ่น ล้านนาสมัยก่อนนิยมเสาะแสวงหาเป็ยะมาเล่นกัน เพราะจะได้เปรียบเครื่องดนตรีชนิดอื่นในเวลาไปแ้วสาวยามค่ำคืน

3.2 ลักษณะของพิณเป็ยะ

เป็ยะเป็นพิณที่พัฒนามาจากพิณน้ำเต้า ซึ่งเป็นพิณสายเดี่ยวเป็นตระกูลเดียวกับพิณธนูในอินเดียโดยเป็ยะเพิ่มสายขึ้นมามีตั้งแต่ 2 –7 สาย โดยเลือกใช้วัสดุปรับปรุงคุณภาพเสียงให้ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนกล่องเสียงเดิมที่เป็นผลน้ำเต้าแห้งผ่าครึ่งมาใช้กะลามะพร้าวผ่าครึ่งแทน บางแห่งยังใช้น้ำเต้าอยู่ทำให้ส่วนประกอบของพิณเป็ยะ มีความทนทาน ความสวยงาม น้ำเสียงกังวานมากขึ้น ส่วนปลายเป็นที่ผูกสายซึ่งเดิมพิณน้ำเต้าทำด้วยไม้ เขาสัตว์ และงาช้าง และหล่อโลหะเช่น สำริด เป็นต้น

ปัจจุบันนิยมใช้แต่สำริดอย่างเดียว และทำให้เกิดความสวยงามวิจิตรมากขึ้น ยังผลให้เกิดความงามน้ำเสียงคมชัดและความใสกังวานมากขึ้น โดยโครงสร้างอื่นยังคงเดิม เช่น คันทวน ยังเป็นไม้เนื้อแข็งเหมือนเดิม สายยังคงเป็นโลหะเปลี่ยนก็เพียงวิธีเสียบลูกบิดสำหรับขึ้นสายจากด้านหลังมาไว้ด้านหน้าปัจจุบันพบในจังหวัดลำปางและพิณเป็ยะเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งของล้านนาไทยเป็นเครื่องดนตรีตระกูลพิณที่ไพเราะ เสียงเบา และเป็นเครื่องดนตรีเล่นยากอย่างหนึ่ง

ในบรรดาเครื่องดนตรีทั้งหมด สามารถเปรียบเทียบให้เข้าใจได้ง่ายว่า “หัดเป็ยะ 3 ปี หัดปี 3 เดือน” การดีดก็ด้วยเทคนิคพิเศษที่เรียกว่า “ป็อก” เพื่อให้เกิดเสียงคมใสดังก้องกังวานนานกว่าเสียงธรรมดา ไม่เพียงมีวิธีดีดพิเศษ เป็ยะยังมีโครงสร้างของระบบเสียงที่พิเศษอีกด้วย คือเสียงที่เกิดจากการ “ป็อก” จะส่งผ่านไปยังหัวเป็ยะแล้วไหลผ่านตามสายยังก้องเสียง ซึ่งทำจากกะลามะพร้าว ผ่าครึ่งที่แนบอยู่กับแผ่นอกและสะท้อนออกมาทางช่องว่างระหว่างกะลากับหน้าอก ผู้เล่นต้องปรับขนาดช่องทำนี้ด้วยมือซ้ายเพียงมือเดียว เพื่อได้นำเสียงที่นุ่มนวลและทุ้มแหลม หนักเบาหรือโทนเสียงต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เสียงในลักษณะนี้จะไม่พบในเครื่องดนตรีอื่นเลย (สุคารา สุจฉายา. 2540)

3.3 ส่วนประกอบของพิณเป็ยะ

3.3.1 หัวเป็ยะ ทำจากสำริดหล่อตันเป็นทอกวงเฉพาะตอนปลายที่สวมติดกันกันทวนนิยมหล่อเป็นรูปหัวนกหัสติลิงค์ หรือช้าง และหัวสัตว์ต่างๆเช่นหงส์ ลิงห์ ม้า มังกร เป็นต้น นกหัสติเป็นนกขนาดใหญ่กินช้างเป็นอาหารมีส่วนหัวเป็นช้าง มีกำลังเท่าช้าง 5 เชือก ปัจจุบันการที่จะผลิตหัวเป็ยะออกมาได้นั้น ผู้ต้องการทำต้องหาหัวเป็ยะมาให้ได้ก่อน โดยหัวเป็ยะในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 รุ่น รุ่นแรกเป็นรุ่นเก่าที่คุณจรัล มโนเพ็ชร ศิลปินพื้นบ้านล้านนาได้ขอให้กรมศิลปากรผลิตให้ โดยทางกรมศิลปากรได้ผลิตออกมา ใช้โลหะที่เป็นส่วนผสมของทองแดงกับดีบุก ซึ่งมีการผสมที่พอเหมาะพอดีประมาณ 200 หัว เป็นหัวเป็ยะที่มีลักษณะสวยงาม และทำให้เกิดเสียงดังไพเราะ หัวเป็ยะรุ่นนี้ถ้าหาซื้อได้จะมีราคาตั้งแต่ 2,000 บาทขึ้นไป จนถึงกำหนดราคาไม่ได้ และมักตกไปอยู่ในมือของผู้ที่นิยมเก็บรักษาของเก่า

หัวเป็ยะรุ่นกลาง ไม่สามารถระบุเวลาได้ ผลิตขึ้นมาเมื่อใด โดยมีกลุ่มศิลปินและประชาชนทั่วไปผลิตขึ้นมา ใช้โลหะใกล้เคียงกับรุ่นก่อน มีลักษณะประณีต แต่ให้เสียงไม่ค่อยดี ถ้าหาซื้อได้จะมีราคาตั้งแต่ 1,000 บาท หรือแล้วแต่ความพอใจของลูกค้าว่าจะกำหนดราคาเท่าไร

ส่วนหัวเป็ยะรุ่นใหม่หรือรุ่นที่หาได้ในปัจจุบัน มีราคา 200-300 บาท รูปลักษณะหัวเป็ยะดูดี พอเล่นได้ แต่ได้เสียงไม่ดีเท่ารุ่นเก่า และรุ่นก่อนนี้

การผลิตหัวเป็ยะในปัจจุบันอย่างง่ายและรวดเร็ว สามารถทำด้วยเหล็กดัดขึ้นรูป โดยให้ช่างตีเหล็กที่ทำขึ้นมา ค่าจ้างในการทำ 100 ต่อ 1 หัว (จากการสัมภาษณ์อาจารย์วรเชษฐ์ ศรีวงศ์จันทร์ ศิลปินพื้นบ้านล้านนาจังหวัดลำปาง)

หัวพิณเป็ยะส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อโลหะ เนื้อโลหะที่ใช้ในการหล่อทำหัวพิณเป็ยะมีอยู่สองชนิด คือ

1) ทองเหลือง การใช้โลหะทองเหลืองในการหล่อทำหัวพินเป็ยะนั้นที่พบเป็นการทำขึ้นในสมัยปัจจุบัน เพื่อทำการเลียนแบบของเก่า และสามารถใช้แทนหัวพินเป็ยะแบบเก่าที่เป็นสำริดได้ อีกทั้งยังหล่อง่ายกว่า และราคาซื้อขายหรือต้นทุนในการผลิตก็ยิ่งถูกกว่าอีกด้วย

2) สำริด เนื้อโลหะสำริดเป็นโลหะที่มนุษย์รู้จักใช้มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตัวอย่างจากหลักฐาน การพบเครื่องมือเครื่องใช้ อาวุธ เครื่องประดับต่าง ๆ ในแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ซึ่งมีอายุ 3000-4000 ปีมาแล้ว ซึ่งนั่นแสดงถึงการพัฒนาการในสมัยโบราณที่ได้สืบทอดและพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน

โลหะสำริดเป็นโลหะที่เชื่อถือกันตามหลักแห่งไสยศาสตร์ ถือว่าโลหะแต่ละชนิดมีลักษณะแห่งดวงดาวที่บนคาไลให้เกิดผลดี เป็นมงคลแก่ผู้ครอบครอง ลักษณะของเนื้อสำริดก็มีชนิดต่าง ๆ ตามแต่ส่วนผสม จึงมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันดังนี้

1) สำริดเนื้อมันเทศ คือสำริดที่มีสีคล้ายทองเหลืองหรือคล้ายเนื้อมันเทศ ส่วนผสมของสำริดชนิดนี้คือ ทองแดง 60% ทองเหลือง 30% และดีบุกผสมตะกั่ว 10%

2) สำริดเนื้อชินเงิน คือ โลหะสำริด ที่มีสีเงินเนื่องจากมีโลหะเงินเป็นส่วนผสมมากที่สุดนั่นคือ เงิน 60% ทองเหลืองผสมทองแดง 30% และดีบุกผสมตะกั่ว 10%

3) สำริดเนื้อทองแฆ (ทองแฆ) เป็นเนื้อสำริดที่ดูลักษณะคล้ายเนื้อชินเงิน แต่ต่างกันที่ส่วนผสม โดยการเพิ่มส่วนผสมของดีบุกให้มากขึ้น โลหะชนิดนี้นิยมใช้ทำ กระจด กระจัง กังสะดา หรือเครื่องโลหะสำริด ประเภทเครื่องดนตรีที่ต้องการคุณภาพเสียง ส่วนผสมของทองแฆก็คือ ทองเหลือง 25% ทองแดง 60% ดีบุก 15% ตะกั่ว 5%

4) สำริดเนื้อ นวโลหะ คือ สำริดที่มีส่วนผสมของโลหะ 9 ชนิด สำริดชนิดนี้ถือว่าเป็นยอดแห่งสำริด มีส่วนผสมที่มากกว่าโลหะชนิดอื่น ๆ ในสมัยโบราณจะใช้หล่อพระพุทธรูปเท่านั้น ส่วนผสมตามสูตรโบราณที่นายไพโรจน์ ช่วยเจริญ ได้สืบทอดไว้ดังนี้

ชิน (ดีบุก + ตะกั่ว)	1	ส่วน
เงิน	2	ส่วน
เหล็กละลาย	3	ส่วน
บริสุทธิ์	4	ส่วน
ปรอท	5	ส่วน
สังกะสี	6	ส่วน
เงิน	8	ส่วน

เทคนิคและวิธีการทำหัวพิมพ์เยาะ

จากที่กล่าวมาแล้วว่าหัวพิมพ์เยาะที่พบทำขึ้นจากโลหะสำริด ซึ่งทำโดยเทคนิคการไล่ขี้ผึ้ง (Lost wax) ซึ่งกลุ่มช่างหล่อโลหะสำริดนี้ยังคงสืบเนื่องเทคนิคโบราณคือกลุ่มช่างปั้นช่างหล่อ ถนนช่างหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มช่างนี้ทำให้ทราบเทคนิคการหล่อทำหัวพิมพ์เยาะมีขั้นตอนดังนี้

1) การปั้นหุ่นขี้ผึ้ง เริ่มจากการนำขี้ผึ้งบริสุทธิ์มาตีผสมกับชันในอัตราส่วน 5:1 แล้วทำทิ้งให้เย็นพอประมาณที่สามารถจะปั้นได้ ขี้ผึ้งที่ผสมเสร็จแล้วจึงนำมาปั้นขึ้นรูปตามที่ต้องการ โดยปั้นส่วนเกินขนาดเล็กน้อยบริเวณส่วนใดส่วนหนึ่งสำหรับเป็นช่องระบายขี้ผึ้งเมื่อถูกไฟเผา

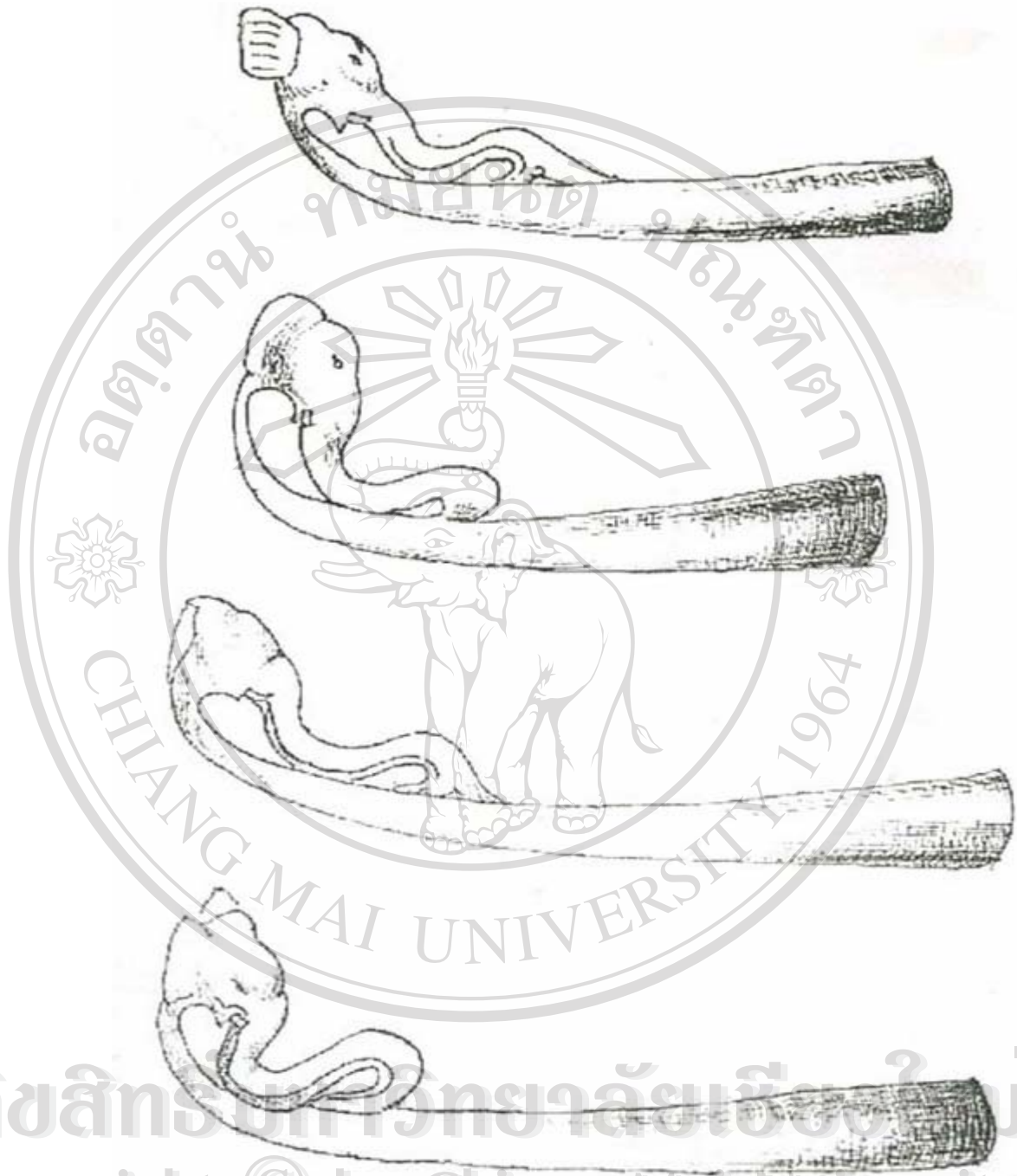
2) เมื่อได้แบบหรือหุ่นขี้ผึ้งแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการเตรียมดินหรือการทำเบ้าของงาน ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- นำขี้วัวละเอียดมาผสมกับดินนวล (ดินละเอียด) ในอัตราส่วนที่เท่ากันผสมน้ำเคล้ากันให้ขึ้น แล้วจึงนำมาทาหุ่นขี้ผึ้งให้ทั่ว โดยเว้นส่วนที่สำหรับระบายขี้ผึ้งไว้ หลังจากนั้นทิ้งไว้ให้แห้ง
- เมื่อผิวดินที่ผสมกับขี้วัวแห้งแล้วก็ใช้ดินนวลธรรมดาพอกอีกชั้นหนาประมาณ 1.5-2 เซนติเมตรแล้วทิ้งไว้ให้แห้ง
- เมื่อชั้นดินนวลธรรมดาแห้งแล้วใช้เกลบดำ (ขี้เถ้าของเกลบข้าว) มาผสมกับดินเหลืองในอัตรา 4:1 ผสมน้ำเคล้ากันให้เหนียวนำมาพอกเบ้าให้ทั่วหนาประมาณ 2 เซนติเมตร
- ใช้เกลบผสมกับดินเหนียวพอกให้หนาพอสมควร แล้วทิ้งไว้ให้แห้งจึงเสร็จขั้นตอนการต้นแบบ

3) นำแม่พิมพ์งานที่พอกดินเสร็จแล้วไปเผาไฟเพื่อไล่ขี้ผึ้งออกจากแม่พิมพ์ให้หมดแล้วเผาต่อไปจนกว่าแม่พิมพ์ดินสุก

4) หลอมโลหะต่าง ๆ ให้เข้ากันตามส่วนผสมที่ต้องการแล้วเทลงในแม่พิมพ์ดินเสร็จแล้วให้โลหะเย็นตัว

5) ทุบหรือแกะเบ้าดินออกก็จะได้ชิ้นงานหรือหัวพิมพ์เยาะตามที่ต้องการ หากมีคำนิหรือส่วนเกินออกมาก็ใช้ตะไบละเอียดขัดตกแต่งอีกครั้งถือว่าเสร็จขั้นตอน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาพที่ 3.1 แสดงลายเส้นหัวเป็ยะ แบบที่ 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูป 3.2 ลายเส้นหัวเป็ยะ แบบที่ 2

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูป 3.3 แสดงลายเส้นหัวเป็ยะหัวหงส์

รูป 3.4 แสดงหัวเป็ยะหล่อโดยทองเหลือง

รูป 3.5 แสดงหัวเป็ยะ ทำจากสำริดน้ำมันเทศ

3.3.2 คันทวน ทำด้วยไม้เนื้อแข็งเช่น ไม้มะเกลือ, ไม้เกลือ (ชิงชัน), ไม้พุง เป็นต้น ลักษณะคันทวนจะมีส่วนยอดที่ค่อนข้างใหญ่ และค่อย ๆ เรียวเล็กงไปจนถึงปลายที่สวมกับห้สเปี้ยะพอดี ส่วนยอดมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.6 – 3.6 เซนติเมตร และความยาวประมาณ 60 – 80 เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับขนาดร่างกายและความถนัดของผู้เล่น

รูป 3.6 แสดง การเหลาคันทวน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

รูป 3.7 ภาพแสดงสายสั้นคันทวน

All rights reserved

3.3.3 หมอนหรือเสาคว่ำ ทำด้วยไม้เนื้อแข็งท้าวไปและซ้อไม้ไผ่ เป็นส่วนต่อระหว่างกล่องเสียงกับคันทวน โดยหมอนนี้จะต้องมีรูกลวงให้สายรัดคอร้อยผ่านเพื่อติดกล่องเสียงให้ติดกับคันทวน รวมทั้งเป็นที่แขวนพิณเป็ยะไว้บนฝ่ามือในขณะที่เล่นด้วย

รูป 3.8 แสดงหมอนหรือเสาคว่ำ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

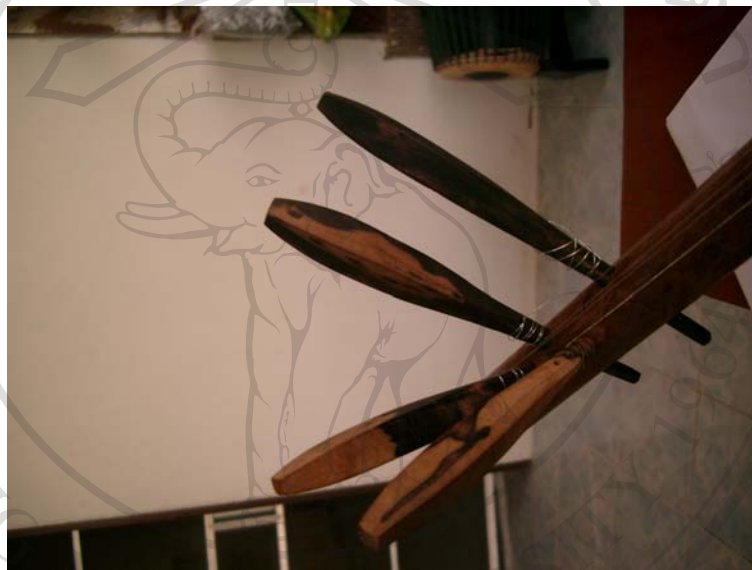
3.3.4 กล้องเสียง ทำด้วยกะลามะพร้าวผ่าครึ่งตามขวางใช้ได้ทั้งส่วนที่เป็นตาและส่วนก้น โดยเลือกผ่าให้ก่อนไปทางใดทางหนึ่ง ขอเดิมนิยมให้ส่วนที่เป็นตาเพราะมีรูงอกสำหรับร้อยเชือก อยู่แล้วแต่ปัจจุบันใช้ทางก้นแทน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกะลาประมาณ 12 – 15 เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับขนาดหน้าอกของผู้เล่นและลักษณะเสียงที่ต้องการ

รูป 3.9 แสดงลักษณะของกล้องเสียง

3.3.5 หวายรัดหรือรัดอก ทำด้วยฝิวหวายหรือหนังวัวมาจักเป็นเส้นแบน กว้างประมาณ 0.5 เซนติเมตร เพื่อรัดสายให้ติดกับคันทวนและรัดคันทวนให้ติดกับกล่องเสียงโดยมีหมอนเป็น ตัวคั่นกลางและมีไม้ขัดสำหรับขันหวายรัดนี้ให้ตั้งอยู่ด้านในของกล่องเสียง

3.3.6 ลูกบิด ทำด้วยไม้เนื้อแข็งทั่วไปหรือไม้ไผ่ที่แก่จัด เหลาเป็นทรงต่าง ๆ เช่น ทรงกระบอก, ทรงปลายแบนกล้าง, ทรงหัวเม็ดและทรงสี่เหลี่ยมคล้ายด้ามตะเกียบแล้วแต่ความชอบของเจ้าของ ความยาวลูกบิดโดยประมาณ 9 – 12 เซนติเมตร ดังรายละเอียดปรากฏในรูป 3.10

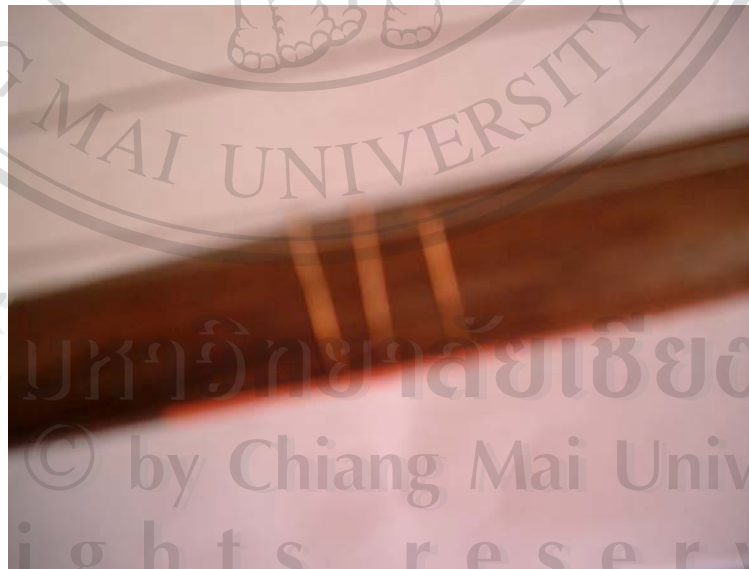

รูป 3.10 ภาพแสดงลูกบิดที่ได้จากการกลึง

3.3.7 สาย ทำด้วยเส้นลวดลายทองแดง, ทองเหลืองและโลหะอื่น ๆ ปัจจุบันใช้สายกีตาร์ แทน ขนาดเบอร์ประมาณ 1 – 3 ของสายกีตาร์ (ไฟฟ้า) ความยาวของสายตั้งแต่รัคคอกถึงสันหัวเปี๊ยะประมาณ 52 – 72 เซนติเมตร แสดงในรูป 3.11 และรูป 3.12

รูป 3.11 ภาพการแสดงสาย ด้านหน้า พิณเปี๊ยะ

รูป 3.12 ภาพแสดงสายของพิณเปี๊ยะ

3.3.8 หนอง คือ การดึงหรือรั้งให้หย่อนลงเป็นมุม คล้ายอาการตกท้องช้างของเชือกที่ขึงยาว ๆ การหนองจะมีเฉพาะพื้เยะที่มีสายตั้งแต่ 3 สายขึ้นไป จนถึง 7 สาย เพื่อให้สายที่ หนองนั้นมีเสียง 2 เสียงในเส้นเดียวกับและเป็นการปรับระดับความสูงของสายให้ลดหลั่นกันตามลำดับเพื่อสะดวกในการเล่นซึ่งการหนองนี้จะต้องหนองสายตรงจุดเฉพาะซึ่งจะให้ป็นคู่เสียงต่าง ๆ แล้วแต่จุดที่หนอง

รูป 3.13 ภาพแสดงการหนอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูป 3.14 ภาพแสดงการประกอบ กล้องเสียง คอต่อและคันทวน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

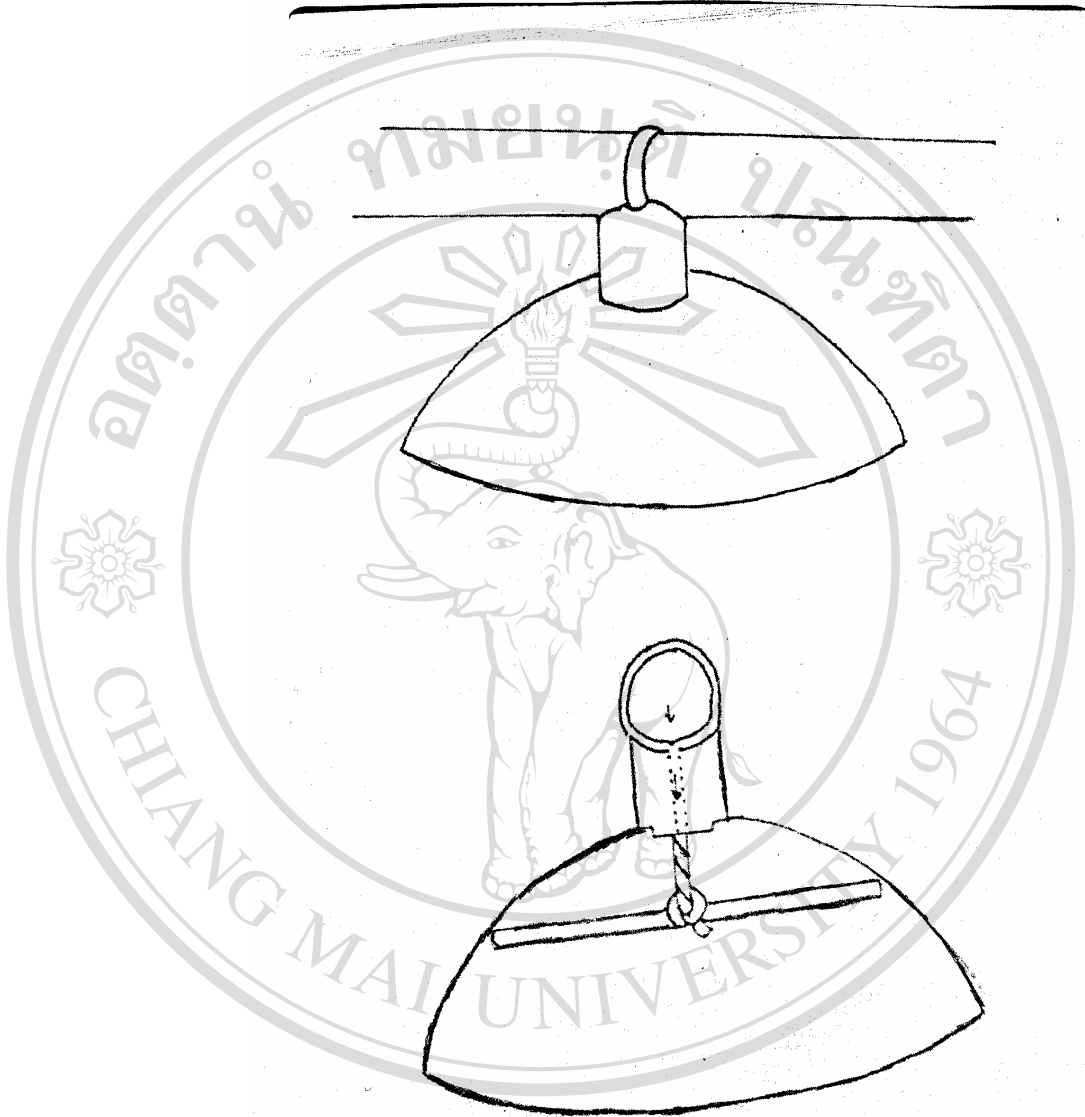
Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

รูป 3.15 แสดงการประกอบส่วนต่างๆของฟิลเปื้อะ แบบที่ 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

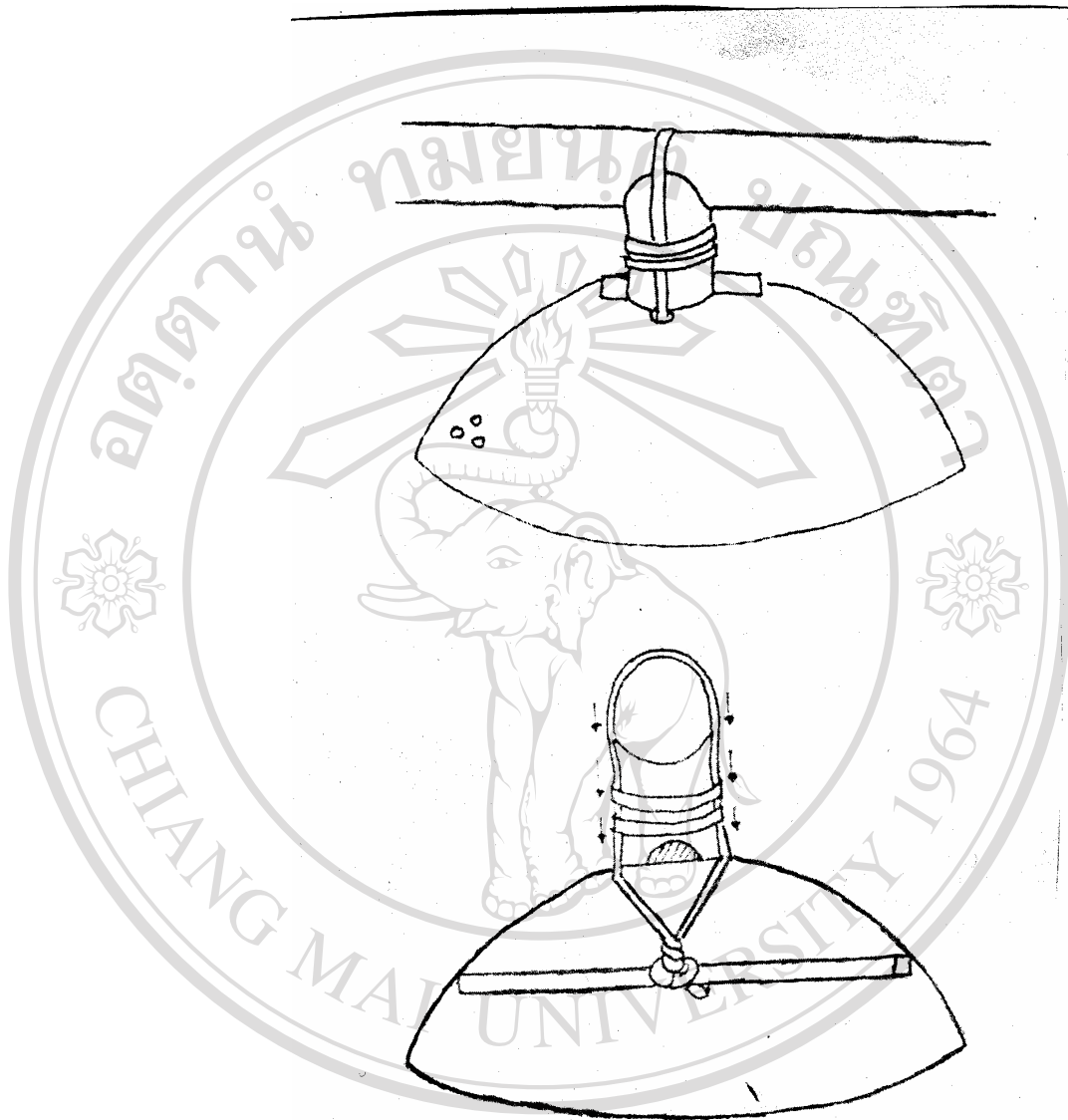

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รูป 3.16 แสดงการประกอบส่วนต่างๆ ของพินเปียะ แบบที่ 2

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รูป 3.16 แสดงการประกอบส่วนต่างๆของฟิลิปป์ แบบที่ 3

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

3.4 วิธีการเล่น

เป็ยะจะคล้ายกับพิจารณากับพิณชนิดอื่น ๆ คือใช้มือซ้ายกดสายและถือคันพิณเฉียงกับลำตัวผู้เล่น ดัดสายด้วยมือขวา แต่จะดัดสายด้วยเทคนิคพิเศษที่เรียกว่า “ป็อก” เพื่อให้เสียงที่เกิดเป็นเสียง “harmonic” หรือ “overtone” ซึ่งเป็นเสียงที่มีความถี่สูงกว่าเสียงธรรมดาประมาณ 1 octave ขึ้นไปและเสียงจะมีความคมชัดใสกังวานและดังกว่าเสียงธรรมดาซึ่งเป็น 1 ใน 2 ของลักษณะพิเศษของเสียงเป็ยะ นอกจากวิธีการดัดที่พิเศษเป็ยะยังมีโครงสร้างของระบบเสียงที่พิเศษอีกอย่างคือถูกสร้างมาเพื่อเล่นเสียง “harmonic” โดยเฉพาะดังนั้นเสียงที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของสายที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของสายที่ดัดด้วยเทคนิคพิเศษ จะส่งผ่านหัวเป็ยะซึ่งเป็นโลหะหล่อที่สวมไว้ปลายคันทวนที่เป็นไม้เนื้อแข็ง มายังหมอนซึ่งเป็นเสาค้ำระหว่างกล่องเสียงกับคันทวนส่งผ่านไปยังกล่องเสียงไปสะท้อนกับแผ่นหน้าอกของผู้เล่น โดยผู้เล่นสามารถบังคับขนาดของช่องว่างระหว่างกล่องเสียงกับหน้าอกของผู้เล่น ให้มีขนาดเล็กหรือใหญ่ตามที่ต้องการยังผลให้ได้น้ำเสียงที่นุ่มนวลและควบคุมความทุ้ม - แหลม หนัก - เบา, ความกังวานของเสียงในหลายๆลักษณะได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยมือซ้ายเพียงมือเดียวโดยเสียงลักษณะนี้เราจะไม่สามารถพบในเครื่องดนตรีชนิดอื่นเลยนอกจากเครื่องดนตรีตระกูลพิณธนู ที่ใช้กล่องเสียงครอบผิวหนังเวลาเล่นเท่านั้น (ทรงกลด ทองคำ . 2538)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูป 3.17 แสดงการจับเล่นพิณเป็ยะด้านข้าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูป 3.18 แสดงลักษณะการจับเล่นพิณเป็ยะด้านหน้า และแสดงวิธีการป้อน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

3.5 เพลงที่เล่นพิณเป็ยะ

ลักษณะของเพลงที่เล่นในกลุ่มนักดนตรีที่เล่นพิณเป็ยะทั้งสองพื้นจะมีลักษณะการสืบทอดที่แตกต่างกันเพราะ สภาพสังคมและช่วงเวลาที่แตกต่างกันที่ต่างกันกล่าวคือ เพลงที่ใช้เล่นกันในกลุ่มนักดนตรีอาวุโสของลำปางจะมีไม่มากเมื่อเทียบกับกลุ่มเชียงใหม่ เนื่องจากกลุ่มลำปางเป็นการสืบทอดแบบโบราณคือการเรียนที่เรียกว่า “ ตัวต่อตัว ” กับอาจารย์หรือพ่อครู ในการสอนจะไม่เขียนตัวโน้ต หรือทำนอง แต่จะเป็นการสอนโดยการท่องจำ คือ ถ้าใครมีความสามารถในการจำมากก็เล่นได้หลายเพลง ถ้าใครจำน้อยก็เล่นได้น้อย ซึ่งการเรียนการสอนแบบนี้เป็นการเรียนที่ไม่ดีนักเนื่องจากการจำของคนเราอาจจะมีการคลาดเคลื่อนดังที่เห็นได้จาก การที่เล่นเพลงเดียวกันแต่ทำนองมีการคลาดเคลื่อนไม่เหมือนกัน เพลงที่ใช้เล่นส่วนใหญ่คือ

1. เพลงมวย	2. เพลงปราสาทไหว
3. เพลงคาดหรือซอดาด	4. เพลงขอเจ้าสุวัณน์ นางบัวคำ หรือเพลงขอพม่า
5. เพลงประสาทก้อม	6. เพลงแห่
7. เสเตเมา	8. เพลงตะหาน

เพลงเหล่านี้ เป็นเพลงที่ใช้กับพิณเป็ยะ ลำปางยังมีเพลงพื้นบ้านอีกมากมายที่ใช้เล่นในวงปี่พาทย์ วงปี่าด) หรือ สะล้อซอซึง แต่ไม่นิยมเล่นกับพิณเป็ยะ เนื่องจากเพลงบางเพลงหรือจังหวะเพลงไม่เหมาะสมกับเสียงของพิณเป็ยะ ซึ่งหากนำมาเล่นก็จะทำให้ขาดความคล่องตัวหรือขาดอรรถรสของพิณเป็ยะไป เช่น เพลงมอญ เพลงกบเดิน เพลงแก้วควบ โลกเพลงลาภ เพลงปราสาทกุด เพลงเก้าห้า เป็นต้น ส่วนลักษณะเพลงการสืบทอดในกลุ่มนักเล่นพิณเป็ยะในเชียงใหม่ ทั้งหมดเป็นนักดนตรีรุ่นใหม่ ที่เรียนรู้ดนตรีหลักการทำนองต่างๆด้วยทฤษฎีต่างสมัยใหม่การสืบทอดจึงเป็นการง่ายกว่ากลุ่มลำปางลักษณะเพลงที่เล่นเป็นเพลงทั่วไป แล้วแต่บุคคลไหนจะปรับเปลี่ยนอย่างไร เพลงต่างๆจะเรียนรู้ท่วงทำนองโดยการใช้โน้ต ฉะนั้นจำนวนเพลงที่เล่นจะมีมากกว่าลำปาง การสืบทอดเป็นอย่างถูกต้องหากใครเล่นผิดก็สามารถรู้ได้ทันที เพราะสามารถตรวจสอบได้จากตัวโน้ตที่เขียนไว้ ตัวอย่างชื่อเพลงที่ใช้พิณเป็ยะมีดังนี้

1. เพลงปราสาทไหว	2. เพลงถาฮี่หลงถ้ำ
3. เพลงล่องแม่ปิง	4. เพลงสร้อยเวียงพิงค์
5. เพลงอื้อ	6. เพลงขอพม่า
7. เพลงป๋มเป้ง	8. เพลงมวย
9. เพลงเสเตเมา	10. เพลงขอเงี้ยว
11. เพลงขอล่องน่าน	12. เพลงขอล่องน่าน
13. เพลงขอพระลอ	14. เพลงจกไหล ฯลฯ

เพลงเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ใช้พิณเป็ยะในกลุ่มเชียงใหม่ซึ่งมีทั้งเพลงเก่าและเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า จากสภาพสังคมต่างกัน ทำให้เกิดความต่างระหว่างพื้นที่ทั้งสอง

บทบาทพิณเป็ยะในสังคมปัจจุบันเป็นเครื่องดนตรีที่กำลังมีการให้ความสนใจมากเป็นพิเศษในช่วงเวลาประมาณเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาเนื่องจาก ลำปางเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่การวิจัยค้นคว้าซึ่งตอนนั้นพิณเป็ยะก็เกือบหายไปจากล้านนา ในเรื่องแนวความคิดอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมจึงเข้าไปกระจายสู่พื้นที่ต่าง ๆ ด้วย

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่ถูกรัฐบาลสนับสนุนให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม ดังนั้นการที่ชาวลำปางจะหันมาสนใจเรื่องของศิลปวัฒนธรรมมีน้อยมาก ไม่มีการศึกษาข้อมูลอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะเป็นทำหรือศึกษาเลียนแบบงานศึกษาในเชียงใหม่เรื่องของศิลปะการแสดงฟ้อนรำหรือดนตรีก็เริ่มเลือนหายไปตามผู้เฒ่าผู้แก่ที่ล้มตายไป โดยที่ลูกหลานไม่มีความสนใจหรือคิดที่จะสืบทอดสิ่งต่างๆเหล่านั้นไว้ ปัจจุบันกลุ่มชาวบ้านทั่วไปโดยเฉพาะวัยรุ่นจะไม่ให้ความสนใจเรื่องนี้เลย ส่วนใหญ่จะสนใจเรื่องของสิ่งที่ทันสมัยวัฒนธรรมที่มาจากต่างประเทศโดยมองข้ามสิ่งดีงามของตนไป

3.6 ศิลปินเพลงพื้นบ้านพิณเป็ยะ

รูป 3.19 นายบุญมา ไชยมะโน และ นายจรัส มะโนเพชร

รูป 3.20 นายบุญมา ไชยมะโน ขณะแสดงการโชว์การเล่นพิณเป็ยะ
ในงานถนนคนเดิน จังหวัดลำปาง ปี2545

รูป 3.21 นายบุญมา ไชยมะโน
ศิลปินพิณเป็ยะที่ได้รับการยกย่องจากสำนักงานเลขาธิการ
วัฒนธรรมแห่งชาติในสาขาศิลปะการแสดง(ดนตรีพื้นบ้านพิณเป็ยะ)

ลิขสิทธิ์ในเอกสารนี้เป็นของใหม่
Copyright © Chiang Mai University
All rights reserved

ประวัติพ่ออุ้ยบุญมา ไชยมะโน

ศิลปินพินเปียะผู้ได้รับการยกย่องจากสำนักงานเลขาธิการวัฒนธรรมแห่งชาติในสาขา ศิลปะการแสดง(ดนตรีพื้นบ้านพินเปียะ)นักคิดพิณคนดังของเมืองลำปาง ชาวบ้านส้มป่อย ตำบลแม่สัน อำเภอลำดัก จังหวัดลำปาง มีผลงานออกโทรทัศน์ในรายการต่างๆ เป็นประจำ ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการทุกสารทิศมาสัมภาษณ์ สอบถาม ใ้ตามหาความรู้กับพ่อครูบุญมาเป็นประจำ นับเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญอันเป็นที่ภูมิใจของศิลปินพื้นบ้านล้านนา

รูป 3.22 นางคำหล้า รัชญพร ได้รับรางวัลพระพิณเนศทองคำ
ประเภทเพลงไทยพื้นบ้านภาคเหนือยอดเยี่ยม

คำหล้า รัชญพร ศิลปินเพลงพื้นบ้านหญิงชาวตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้ซึ่งต่อสู้กับค่ายเพลงใหญ่ที่จะขอซื้อลิขสิทธิ์เพลง โดยการเดินแสดงโชว์ตามงานต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ตนเองฟรี รวมทั้งให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่สนใจเพลงคำเมือง ปัจจุบันคุณคำหล้าสามารถประสบความสำเร็จในด้านเพลงพินเปียะ จนได้รับรางวัลพระพิณเนศทองคำ ประเภทเพลงไทยพื้นบ้านภาคเหนือยอดเยี่ยมซึ่งควรแก่การยกย่องดังแสดงในรูป 3.22